

SAKSBEHANDLER
Seniorrådgiver Lyder Marstrander
DERES REF.
2004/3038 AØ vlo
VÅR REF.
2004/1162-2 LM/
Ark. 073.1

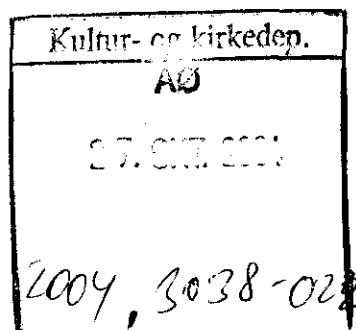
INNVALGSTELEFON
22 94 04 70
DERES DATO
24-08-04
VÅR DATO
22-10-04

TELEFAKS
22 94 04 04

Det kgl. Kultur-og kirke departement
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Att: underdirektør Åse Vøllo

UNESCO. UTKAST TIL KONVENSJON FOR Å VERNE OG FREMME ET
MANGFOLD AV KULTURUTTRYKK.
RIKSANTIKVARENS HØRINGSSVAR.

Vi viser til oversending av ekspedisjon fra UNESCO vedlagt foreløpig utkast til konvensjon og oversendelsesbrev fra Kultur- og kirke departementet (KKD) av 24.08.04 med anmodning om høringssvar og til telefonsamtale med underdirektør Åse Vøllo om utsatt svarfrist til 20.10.04.

Riksantikvaren anser at det arbeide som UNESCO har begynt som viktig. Kulturelt mangfold er ennå ikke behandlet i noen konvensjon, og det er viktig å se dette feltet i forhold til kulturminnevernet. Vi vil i vår uttalelse vesentlig behandle konvensjonens virkeområde og forholdet til eksisterende norsk kulturminnelovgivning, mens selve teksten ikke vil kommenteres. Vi anser denne versjonen av konvensjonen såpass preliminær at dette neppe har noen hensikt, men regner med at vi kan komme tilbake til dette når det foreligger en ny versjon etter ekspertmøtet i september i år.

Konvensjonens virkeområde

Konvensjonens definisjon av kultur er ganske vid, , jfr. blant annet artikkel 4 om definisjoner, Annex I (omtalen av "Cultural heritage") og Annex II (omtalen av "Preserving and safeguarding tangible and intangible cultural heritage"). Ut fra denne definisjon er kulturminnevern en del av konvensjonens virkeområde. På den annen side er konvensjonens operasjonelle artikler (kap I-IV) forholdsvis ekskluderende når det gjelder kulturminnevern.

Vi føler derfor en usikkerhet i forhold til avgrensingen av konvensjonens virkeområde. Dette henger sammen med forståelsen av begrepene kultur, kulturuttrykk og kulturarv og sammenhengen mellom denne konvensjonen og kulturminneforvaltningens ansvarsområde. Det berører dermed også grunnlaget for vår uttalelse. UNESCOs konvensjonsutkast synes ikke entydig avklarende på dette punktet

Riksantikvaren

Dronningens gate 13

Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo

Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04 E-post: riksantikvaren@ra.no

I sitt oversendingsbrev viser KKD til verdenstoppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg 2002, hvilket styrker antagelsen om at konvensjonen favner kulturminneforvaltningens virkeområde. I tilknytning til møtet ble det avholdt en rundebordskonferanse om koplingen mellom kulturelt og biologisk mangfold og de felles trusler de står overfor, blant annet mangel på bærekraft i våre produksjons- og forbruksmønstre. Det samme gjaldt de trusler som globaliseringen representerer mot kulturelt mangfold og tradisjonsbåret kunnskap, særlig hos urfolk og lokalsamfunn rundt om i verden. Dette er perspektiver som også ligger til grunn for Europarådets pågående arbeid med en europeisk rammekonvensjon om "the integration of the cultural heritage into development".

Vi håper det er mulig å få etablert en klarere forståelse av omfanget av konvensjonens virkeområde. Vi håper også det er mulig å ta opp spørsmålet om dette, dersom det viser seg at intensjonen med konvensjonen vil utelukke kulturminneforvaltningens arbeid med den fysiske kulturarven.

I denne forbindelse anser vi at det bør være en klar henvisning til de spesifikke kulturminnevernskonvensjoner i den nye konvensjonsteksten. Forslaget i denne versjonen med en fotnote i et Annex er for svak. Artikkel 19 er sett fra denne synsvinkel heller ikke tilfredsstillende. Vi ser for oss en liste over slike konvensjoner enten i art 19 eller, som kanskje er mer naturlig, i Preamble.

Vi håper imidlertid foreløpig at konvensjonen er tenkt inkluderende i forhold til punktene over, slik at den rommer helheten av kulturminneforvaltningens, men også andre aktørers arbeidsområder:

- 1) Den faste, materielle kulturarven i alt sitt mangfold, både nasjonalt, regionalt og lokalt. Dette er et samarbeidsområde mellom kulturminneforvaltningen, museumssektoren og lokalhistoriesektoren.
- 2) Den løse materielle kulturarven avledet av punktet foran, i form av løsfunn og funnmateriale framkommet som resultat av arkeologiske utgravinger. Dette er også et samarbeidsområde mellom kulturminneforvaltningen og museumssektoren.
- 3) Det kulturbetingete biologiske mangfoldet, som en også kan kalle den biologiske kulturarven, som er knyttet til hvordan mennesker gjennom alle tider har påvirket det biologiske mangfoldet gjennom høsting og dyrking. Dette er et samarbeidsområde mellom kulturminneforvaltningen og naturforvaltningen.
- 4) Den immaterielle kulturarven som er knyttet til punktene 1) og 3) foran. Dette gjelder kulturlivet i all sin variasjon. En særlig viktig faktor for kulturminneforvaltningen er knyttet til summen av tradisjonsbåret kunnskap innen mangfoldet av håndverk og drifts- og skjøtelsesmåter knyttet til høstingsbruk og fiske, jakt og fangst, jord- og skogbruk. Dette er et samarbeidsområde mellom kulturminneforvaltningen, naturforvaltningen, museumssektoren og lokalhistoriesektoren.

Mangfoldet i den kulturarven som er beskrevet over er resultat av mangfoldet av lokale og regionale tilpasninger til ressurser og naturforhold gjennom historien. Et slikt mangfold bæres av summen av eiere og brukere, lokalsamfunn og

samarbeidsrelasjoner, sektorer og næringer som har skapt og fortsatt oppbeholder samfunn og bosetting rundt om i landet. Forståelsen av disse sammenhengene og betydningen av fortsatt mangfold i ansvar og medvirkning, i lokal ressursforvaltning og næringsutøvelse vil være viktig for arbeidet med å verne og fremme mangfoldet av kulturuttrykk også i framtida.

Vi vil til slutt også understreke den sammenhengen som eksisterer mellom arbeidet med kulturelt mangfold og arbeidet for en bærekraftig utvikling, og at denne har vært erkjent siden arbeidet med Stortingsmeldingen om Miljø og utvikling i 1989. Riksantikvaren hevdet dette allerede da i sin høringsuttalelse, og komitéinnstillingen til Stortinget pekte på at:

(...) et aktivt kulturminnevern har et stort pedagogisk potensiale i seg til å gi økt innsikt i samspillet mellom mennesket og miljøet omkring. Dette bør nyttes aktivt i den videre oppfølging av Verdenskommisjonens rapport fordi det vil bidra til en bedre forvaltning av den natur- og kulturarven vårt totale miljø består av.

Denne forståelsen går begge veier, slik at arbeidet med det kulturelle mangfoldet også må inkludere og ha fotfeste i forståelsen av og arbeidet med forvaltningen av det totale fysiske miljøet som omgir oss. Der har kulturminneforvaltningens arbeid med den fysiske kulturarven en sentral plass.

Kultur og kulturelt mangfold i områder med konflikter er i liten grad berørt og problematisert. Vi har riktignok Haag-konvensjonen av 1954, men denne dekker bare fysiske kulturminner. Virkemidler for å bevare og beskytte et kulturelt mangfold under væpnede konflikter, enten det er internasjonale eller nasjonale, bør få en bredere plass. Kulturelt mangfold og eventuelle kulturelle motsetninger (for eksempel språk og religion) kan både utnyttes og misbrukes under en væpnet konflikt eller de kan forsterke en konflikt. Nyere historie viser nettopp hvordan særlig kulturminner representerer viktige nasjonale, etniske og religiøse symboler som i første rekke trues i kriger og borgerkriger med etnisk rensing.

Endelig vil vi påpeke at kulturell utveksling mellom landene kan gi vesentlige bidrag til kulturelt mangfold og bør således stimuleres. Samtidig er det viktig at et land kan beskytte sin kulturarv gjennom regler om utførselsforbud/utførselskontroll. Men denne beskyttelsen må ikke bli så sterk at den hindrer den utøvende kunstners rett og mulighet til å selge sine kunstverk til hvem han vil. I den forbindelse vil vi vise til art 7 1b i Unidroit-konvensjonen.

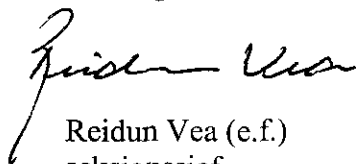
Forholdet til norsk kulturminnelovgivning

Det er særlig reglene om utførselsforbud i kulturminneloven (kml) § 23 som vil være relevante i forhold til en konvensjon på dette området. Også reglene om tilbakeføring i §§ 23a – 23f er viktige, men disse er basert på internasjonal rett (EØS-regelverket og Unidroit-konvensjonen), og vi må vel kunne formode at prinsippene her i hovedtrekk vil stå fast.

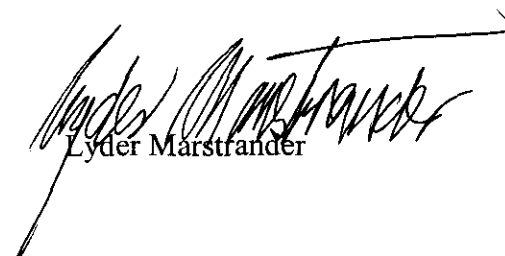
Etter lovendringen i 2000 og endringen i ansvarsforskriften med virkning fra 1. januar 2001 ble det forvaltningsmessige ansvaret for kml 23, med unntak av båter, overført fra Miljøverndepartementet til Kultur- og kirke departementet. Vi er av den oppfatning at gjeldende kml § 23 med forskrift av 14. desember 2001, med virkning

fra 1. januar 2002 er et balansert regelverk der så vel hensynet til beskyttelse som kulturell utveksling er ivaretatt. Den videre prosess med konvensjonen bør ta hensyn til vår nasjonale lovgivning på området.

Vennlig hilsen

Reidun Veia (e.f.)
seksjonssjef

Lyder Mørstrander

Gjenpart: Miljøverndepartementet